

KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNU TASARISI'NA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME (25.07.2003)

"KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNU TASARISI"NA İLİŞKİN ODAMIZIN DEĞERLENDİRMESİ

Günümüzde neo-liberal devlet reformu; personel, bütçe, merkezi yapı ve yerel yönetimler olmak üzere 4 temel alanda ilerlemektedir. Gündeme getirilen bu tasarı da; Dünya Bankası, OECD, Avrupa Birliği orijinli yeniden yapılanma süreçlerinin bir örneğidir. IMF' nin bu süreçteki rolü kamu harcamalarının kısılması baskısı olarak kendini göstermektedir. Yeni sağın regülasyon-deregülesyon kavramlarının arkasından gelen iktidarı yeniden yapılandırmayı amaçlayan "yönetişim" kavramı kamu yönetimi reformunun felsefesini çizen temel kavramlar olarak karşımıza çıkıyor. Bu tasarı felsefesini Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü orijinli küreselleşme, özelleştirme, yerelleştirme politikalarından almıştır. Tasarıyla kamu hizmetlerinin ulusal merkezi yönetim ve siyasetten koparılıp küresel piyasaya bağlanması (açılması), kamu hizmet alanının daraltılması, dolayısıyla kamu iktidarının siyasal ve yönetsel düzeyde sermayeye devredilmesinin altyapısı oluşturulmaktadır. Nisan 2003 ayında Bakanlar Kurulu gündemine getirilip görüşülen "Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı" yedi ana bölüm, 73 ana madde, 10 geçici madde, 5 cetvel içermekte ve ilkeler (1. ve 2.kısım) merkezi yönetim(3-4 kısım) ve yerel yönetimler (5. ve 6. kısım) olmak üzere 3 ana başlıkta düzenlenmiştir.

Tasarıyı genel olarak değerlendirsek: "**Sosyal devlet**" yerine "**düzenleyici devlet**" amaçlanmaktadır (**madde-1**) Tasarı, ülkenin kalkınması, kamusal hizmetlerden yurttaşların fırsat eşitliği içinde yararlanmasını amaçlamamıştır. "sosyal devlet" yerine "düzenleyici devlet" hedeflenmiş, kamu yönetiminin varlığı yurttaşlara değil, sermaye aktörlerine dayandırılmıştır. **Kamu hizmetleri piyasa ilkelerine göre verilecektir. (madde-3)** Kamu hizmetlerinin sunulmasında hizmetten yararlananların ihtiyacına odaklanmak esas alınmaktadır. (müşteri odaklı) Kamu hizmetlerinden yararlanmada herkes eşittir denilmektedir. Ama bu eşitlik, sosyal bir amaca dönük fırsat eşitliği değildir. Bu madde ile kamu hizmeti alanı piyasa lehine daraltılmaktadır. Kamu tarafından verilen hizmetlerin bedelsiz veya sübvansiyonlu sunumu mümkün olmayacak, önümüzdeki dönemde devlet hastaneleri, okullar, belediye su hizmetleri gibi temel hizmetlerin tasfiye edilmesinin önü açılacaktır. (madde 3-h) Bu hükümlerle tasarı, GATS gibi anlaşmalara uygun davranarak, temel hizmetlerin özelleştirilmesinin yolunu açmakta, hizmetleri, yabancı sermayeye açık Pazar haline getirmektedir.

Tasarı Merkezi-Yerel Yönetim Görevler Ayrılığını ve İlişkilerini Yeniden düzenlenmektedir.

- Bakanlıklar; a) taşra teşkilatı kuracaklar, b) taşrada örgütlenmeyecekler olarak ikiye ayrılmıştır.- Bakanlıklar a) taşrada örgütlenecek olan bağlı kuruluşlar, b) taşrada örgütlenemeyecek olan ve genel olarak KİT'leri içeren ilgili kuruluşlar, c) üst kurulları toplayan bir kavram olarak "ilişkili kuruluşlar" kurabileceklerdir.- Tasarı merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinde "idari vesayet" yerine "performans denetimi" ilkesini getirmektedir.- Yerel yönetimlerin mali denetimi özel şirketlere devredilebilecektir. (madde 34)- Tasarıyla bu denetimin İçişleri Bakanlığının kendi denetim elemanlarınca yapılabileceği gibi, denetim şirketlerine veya mali müşavirlere yaptırabileceği hükmü getirilmektedir.- Üst düzey yöneticilerden müsteşar, başkan, genel müdürlerin görev süresi hükümetin görev süresi ile sınırlanmaktadır. Bu hükümlerle bürokrasinin yönetici kadroları siyasallaştırılmaktadır. (madde 63- 2.paragraf)- Sistem il ve bölge özelinde yeniden yapılandırılmakta, il özel idarelerinin yetki ve görev alanı genişletilmektedir. "Bölge Kalkınma Ajansları" adıyla yeni bir birim oluşturulmaktadır. Tasarıyla, mevcut yönetim yapısında olmayan yeni bir kademe yaratılmakta, "Bölge Kalkınma Ajansı" adıyla 26 bölgesel birim kurmakta, ondan fazla bakanlığın il-ilçe örgütlenmesini kaldırarak bunları il özel idarelerine devretmektedir. Bölge Kalkınma Ajanslarında: il kamu ve yerel yöneticileriyle sermaye örgütlerinin temsilcilerinden oluşan bir yapı öngörülmüş, demokratik kitle örgütleri, sendikalar ve meslek odalarına ise yılda bir defa danışılması öngörülmüştür. Tasarının Kamu Kurumları Açısından Yaratacağı Sonuçlar (7. kısımdaki 10.geçici madde ve ilgili maddeler) Yerel Yönetimlere devredilecekler- Milli Eğitim, sağlık, sanayi, bayındırlık, kültür, turizm, tarım, orman bakanlıklarının taşra örgütleri il özel idarelerine,- Çevre, gençlik, spor, sosyal hizmetlerin personel ve araçları büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerine, yoksul belediyelere, belediye sınırları dışındakiler il özel idarelerine,- Köy hizmetleri İstanbul'da Büyükşehir Belediyesine, diğer yerlerde il özel idarelerine -

Trafik hizmetleri belediyelere devredilecektir. Tasfiye edilecek Kurumlar (geçici madde 4) -

Özelleştirilecekler: Milli Piyango İdaresi, TİGEM (Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü) TÜVESAS, TÜDEMSAŞ, TÜLOMSAŞ, Türk Telekom, Kıyı Emniyeti Geni Kurtarma İşlemleri, Denizcilik İşletmeleri, Sümer Halıcılık, Şeker Fabrikaları.- Kapatılabilecekler: Amele Birliği, İGEME (İhracatı Geliştirme Merkezi) Kaldırılabilir Kuruluşlar: İlgili kuruluşlar cetvelinde sayılmayan, bağlı ilişkili kurumlar ilga edilecek ve bakanlık ana bünyesinde ana hizmet birimi olarak düzenlenecektir. Bu işlem, ilgili bakanlıkların kuruluş yasalarında altı ay içinde yapılacak değişikliklerle gerçekleştirilecektir. (geçici madde 10) Ekli listelerde şu kuruluşların olmadığı görülmektedir: DSİ, MTA, Hazine Müsteşarlığı, İş Kurumu, Bağ-kur, Karayolları Genel Müdürlüğü, Dış Ticaret Müsteşarlığı, SSK, TODAİE, EİE, DMO, MPM, TZDK, DMO, Tapu Kadastro, Emekli Sandığı,

Anayasa Değişikliği Öngörülen Hükümler

Tasarıdaki bazı hükümlerin anayasa değişikliği gerektirebileceği yazılmıştır. Tasarı Anayasanın şu hükümlerinde değişiklik yapılmasını öngörmüştür:

1) *Milli Eğitim*:Tasarı Madde 4-d'de; "milli eğitimde öğretim birliğini sağlama, müfredatı belirleme ve geliştirme hizmetleri ile yükseköğretim, ulusal düzeyde bilim ve teknolojinin geliştirilmesi, ulusal ve uluslar arası düzeyde gençlik ve spor organizasyonu hizmetleri" merkezi yönetimin görev ve hizmetidir. Anayasa hükmü madde 42/3,5,6. fıkraları .Burada getirilen değişiklik: Anayasada şu anda mevcut olan "kimse, eğitim ve öğretim hakkında yoksun bırakılamaz", "ilköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır", "Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet durumları sebebi ile özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır." gibi hükümler kaldırılmış olmaktadır.

2) *Enerji-Madenler*:Tasarı Madde 4-k: "Ulusal ve bölgesel düzeyde yürütülmesi gereken enerji ve madenlerle ilgili hizmetler merkezi yönetime aittir".Bu değişiklikle Anayasanın 168.maddesindeki "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir..." hükmü kaldırılmış olmaktadır.

3) *Ormanlar*:Tasarı Madde 4-j: "Ulusal ve bölgesel düzeyde olmak üzere ormanların korunması, geliştirilmesi ve yönetimi hizmetleri merkezi yönetime aittir." Bu değişiklikle Anayasanın 169.maddesindeki "... Devletin ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, devletçe yönetilir ve işletilir..." gibi hükümler kaldırılarak ormanların özel kişi ve kuruluşlara devrinin, talanının önü açılmaktadır.

4) *Tarım*: Tasarıyla tarımla ilgili görevler merkezi yönetimin görevleri arasından çıkarılmaktadır. Anayasanın 45.maddesine göre bu görevler merkezi yönetimin görevlerindedir.

5) *Kültür, Tarih ve Tabiat Varlıkları*:Anayasanın 63. maddesine göre merkezi yönetimin görevleri arasında olan "tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunması" tasarıyla merkezi yönetimin görevleri arasından çıkarılmaktadır.

6) *Yerel Yönetim Sınırlarını Birleştirme ve Yerel Yönetim Birliği Kurma*:Tasarıyla (Madde 55-b) Yerel yönetim ölçeklerinin büyütülmesi sınır birleştirme yetkisi ve birlik kurma işlemi, yerel yönetimlerin rızasına gerek olmadan Bakanlar Kuruluna bırakılmaktadır. Bu yetki Anayasanın 127.madde son fıkrasında değişiklik gerektirmektedir. SONUÇ OLARAK:Bu tasarı felsefesini IMF-Dünya Bankası-Dünya Ticaret Örgütü orijinli *küreselleşme, özelleştirme, yerelleştirme* kavramlarıyla tanımlanan yeni sağ ideolojiden almaktadır. Öngörülen yeniden yapılanma; toplumsal kaynakları yerelleşme adıyla küresel sermayeye bağlayacak, kamu hizmetlerini her düzlemde piyasaya teslim edecek bir özelleştirme sürecidir. Bu tasarı ile kamusal alan daha da daraltılmakta, kamu hizmetlerinin sunulmasında piyasacı mantıkla yurttaşlar müşteri konumuna getirilmektedir. Devlet, "sosyal devlet" olarak değil "düzenleyici devlet" olarak tanımlanmaktadır. Tasarı ile kamu hizmetleri ulusal planlama ve kamusal denetleme ilkelerinden uzaklaştırılmaktadır. Halkın çıkarlarına aykırı,Kamu hizmetlerini özelleştirenKamu arazilerinin, ormanlarının talanını sağlayacak,"katılımcılık" kavramını kullanmasına karşın, ilgili kesimlerin görüşleri dikkate alınmadan hazırlanan bu tasarıya karşı çıkılmalıdır. Demokratik Kitle Örgütlerinin, Sendikaların, Meslek Odalarının ve ilgili tüm toplum kesimlerinin görüşlerinin dikkate alındığı düzenlemeler yapılmalıdır.